

Språkutvecklingens betydelse för barns delaktighet i samspel

Ur en pedagogs synvinkel och erfarenhet

The importance of language development for children's participation in interaction

From an educator's point of view and experience

Emelie Alpmyr

Fakultet: Humaniora och samhällsvetenskap

Ämne/Utbildningsprogram: Leken i förskolan/Förskolläraryrket

Nivå/Högskolepoäng: 15hp

Handledarens namn: Maria Kristina Börebäck

Examinators namn: Getahun Yacob Abraham

Datum: 2018-11-04

© 2018 – Emelie Alpmyr – (f. 1996)

Språkutvecklingens betydelse för barns delaktighet i samspel – Ur en pedagogs synvinkel och erfarenhet

[The importance of language development for children's participation in interaction – From an educator's point of view and experience]

Ett examensarbete inom ramen för lärarutbildningen vid
Karlstads universitet: Grundlärarprogrammet

<http://kau.se>

The author, Emelie Alpmyr, has made an online version of this work available under a Creative Commons *Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0* License.

<http://diva-portal.org>

Creative Commons-licensen: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.sv>

Abstract

The purpose of this study is to draw attention to the importance of educators' views and experiences of how the verbal language may be important for children's participation in interaction. The result of the study shows that children who uses the verbal language easier can interact with other children in play. The children will be able to communicate and explain things to the one other with the language as a help so that there would be less misunderstandings. In the study it has been found that the children use other ways to communicate to interact with other children, such as body language. The educators roll is to help the children as an intermediary, to help the children to interpret what the child who does not use the verbal language wants to convey to the surrounding. The development of the verbal language gives the children greater opportunities for participation in play. In the preschool curriculum it is defined that the responsibility of the preschool teacher is to enable children to develop on language so that they can communicate with the world.

Keywords

Learning, Participation, Play, Preschool, The role of the educator, Verbal language development.

Sammanfattning

Syftet för denna studie är att uppmärksamma betydelsen av pedagogers syn och erfarenheter om hur det verbala språket kan få betydelse för barns delaktighet i förskolan. Studiens resultat visar att barn med hjälp av det verbala språket kan lättare samspela med andra barn i lek. Barnen kan med hjälp av språket förklara och kommunicera så att de andra barnen inte missförstår. Det har visat sig att barnen använder sig av andra kommunikationssätt för att kommunicera och samspela med andra barn, exempelvis kroppsspråket. Pedagogens roll är att hjälpa barnen som en mellanhand, hjälpa barnen att tolka vad kompisarna säger men också tolka vad det barnet som inte använder sig av det verbala språket vill förmedla till sin omgivning. Den verbala språkutvecklingen ger barnen större möjlighet för delaktighet i lek. I läroplanen för förskolan definieras det att det är förskollärares ansvar att ge barnen möjlighet till att utvecklas inom språk för att kunna kommunicera med omvärlden.

Nyckelord

Delaktighet, Förskola, Lek, Lärande, Pedagogens roll, Verbal språkutveckling.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	BAKGRUND	1
2	SYFTE	3
2.1	FRÅGESTÄLLNINGAR	3
3	FORSKNINGSÖVERSIKT	4
3.1	SPRÅKUTVECKLINGENS BETYDELSE	4
3.2	BETYDELSEN AV ATT BLI DELAKTIG I LEKEN	5
3.2.1	Sammanfattning av hur begreppet delaktighet kan förstås	7
4	TEORI	8
4.1	TEORETISKA BEGREPP.....	8
4.2	SOCIOKULTURELL TEORI.....	9
5	METOD	12
5.1	VAL AV INFORMANTER	12
5.2	GENOMFÖRANDE OCH TRANSKRIBERING.....	13
5.3	ANALYS OCH RESULTATPRESENTATION.....	14
5.4	ETISKA ÖVERVÄGANDE	15
5.5	RELIABILITET OCH VALIDITET	17
6	RESULTAT OCH ANALYS	19
6.1	SPRÅKETS BETYDELSE FÖR BARN OCH PEDAGOG	19
6.1.1	Hur språkets betydelse framkommer i narrativen	21
6.2	DET VERBALA SPRÅKETS BETYDELSE FÖR DELAKTIGHET	22
6.2.1	Vilken betydelse det verbala språket har för delaktigheten, hur det framkommer i narrativen	23
6.3	PEDAGOGERS ARBETE FÖR ATT INTEGRERA BARN MED OLIKA UTVECKLAT VERBALT SPRÅK ²⁴	
6.4	SAMMANFATTANDE ANALYS	27

7	DISKUSSION	31
7.1	RESULTATDISKUSSION.....	31
7.2	METODDISKUSSION.....	35
7.3	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	36
	REFERENSER	38
	BILAGOR	40

1 INLEDNING

Det talade språket är ett av de sätt som människor kommunicerar på. Sverige har vi blivit ett mångkulturellt land och det återspeglar sig i barnen och förskolan och delaktigheten i lek genom vilka språk som talas hemma och i verksamheten. Det verbala språkets/talspråkets utveckling kan enligt Skolverket (2016) bidra till att barn utvecklar sin förmåga att ”leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra” (s.10). Språket är en stor del av allas vardag och det är med andra ord av vikt att ha det verbala språket i det sociala samspelet i förskolan vilket omfattar leken. Detta pekar på betydelsen av att ha ett rikt språk för att kunna lära sig ny kunskap samt för att kunna ta för sig i samhället socialt. Sammantaget väcktes ett intresse för att undersöka hur förskollärare förhåller sig till hur barns språkutveckling kan inverka på hur delaktiga barn är under leken i förskolan.

Förskolans uppdrag är att ge barnen byggstenar för ett livslångt lärande och detta görs genom att verksamhet ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn i verksamheten (Skolverket, 2016). Verksamheten ska vara anpassad till alla barn på förskolan (Skolverket, 2016). De barn som vid vissa tillfällen eller långvarigt behöver mer stöd än andra barn ska få det och stödet ska vara utformat efter individens behov och förutsättningar (Skolverket, 2016). Det pekar på att det är viktigt att förskollärare ser betydelsen av barns verbala språk för deras möjlighet att bli delaktiga i leken. Denna studie avser att visa exempel på hur detta sker eller kanske inte sker.

1.1 Bakgrund

I styrdokumentet för förskolan står det att det är förskollärarens ansvar ”att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen stimuleras och utmanas i sin

språk- och kommunikationsutveckling” (Skolverket, 2016, s. 11). Skolverket (2016) skriver om hur lärande ska vara kreativt och lustfyllt och att det är förskolans verksamhet som ska främja lärande och stimulera barns intressen så att barnen kan ”lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter” (s.9). Delaktighet beskrivs i kursplanen som något viktigt och betydelsefullt för lärare att arbeta med (Skolverket, 2016).

2 SYFTE

Studiens syfte är att uppmärksamma betydelsen av pedagogers syn och erfarenheter om hur det verbala språket kan få betydelse för barns delaktighet. Detta genom att ge exempel på hur det verbala språket kan påverka barnens möjlighet att bli delaktiga i leken.

2.1 Frågeställningar

- Vilka exempel ger förskollärare/barnskötare på att det verbala språket kan vara betydelsefullt i lärandesituationer?
- Hur beskriver förskollärare/barnskötare att barns verbala språkutveckling kan påverka barnens delaktighet i lek?

3 FORSKNINGSOÖVERSIKT

I forskningsöversikten beskrivs språkutvecklingens betydelse för lärande och betydelsen av att bli delaktig i leken. De texter som valts ut i forskningsöversikten beskriver aspekter som är av värde för att förstå och förklara detta samband.

3.1 Språkutvecklingens betydelse

I följande stycke refererar jag till Ehrlins (2012) studie utifrån rubriken språkutvecklingens betydelse. Förskolans uppdrag är att utbilda nästkommande generation in i samhällslivet och ge dem förutsättningar för att bli en kommunikativ aktiv deltagare. Ehrlin (2012) påpekar att förskolans läroplan betonar betydelsen av att ge stöd åt barns språkutveckling. Det finns ett oupplösligt band mellan språk och tänkande vilket har stor betydelse för barnets utveckling. Enligt Ehrlins (2012) läsning av Vygotskij finns det en länk mellan människan och omvärlden och det avgörande redskapet för det är språket. Det är med hjälp av språket som människan kommunicerar med sin omgivning och det är genom den språkliga och den sociala interaktionen som människan utvecklas och förändras i sitt handlande och tänkande (Ehrlin, 2012).

Skaremyrs (2014) studie riktar sitt fokus på de språkliga händelserna som ett samspel mellan barnen. Barnen på förskolan observerades när de kom i kontakt med varandra och samspelade. När barn samspelar sker detta genom att de bjuder in sig själva eller andra i leken och på olika sätt prövar det verbala språket, kroppsspråket och materialen som omger dem. Barn iakttar andra barn och följer varandra lyhört, de tar initiativ och i samspel med varandra blandar de och använder sig av verbalt språk, kroppsspråk och material (Skaremyr, 2014). *Kroppen* är ett kommunikativt redskap som lyftes fram i barns språkliga händelser, *kroppen* består av rösten, gester, blickar och skuggning.

Det finns tre till kommunikativa redskap som lyfts fram och dessa är det *verbala språket* som innefattar påhittat språk, blandspråk, rösten och skuggning. *Materialiet* som är nästa kommunikativa redskap sammanfattar leksaker, utklädningskläder, sångburkar, papper och pennor. Det fjärde och sista redskapet som synliggörs är *strukturer i omgivningen* och den innefattar normer och värderingar, rutiner, strukturer och regler (Skaremyr, 2014).

En viktig del i processen när barn låtsas pratar är att de övar sig på de grundläggande mekanismerna i samtalet och när de låtsas pratar i telefonen och visar närvaron genom att skapa en påhittad samtalsperson (Tellgren, 2004). Ju tydligare språk barnen utvecklat ju större möjlighet har barnet för att uttrycka sig på ett klart och tydligt sätt (Tellgren, 2004). Det kan vara svårt för ett barn som har ett klarare språk att få med andra barn som inte har kommit lika långt i språkutvecklingen skriver Tellgren (2004), barnet som har språket kanske inte får med de andra barnen på det hen vill göra därför att de inte kan förstå och det därmed kan uppkomma missuppfattningar.

3.2 Betydelsen av att bli delaktig i leken

Betydelsen av att bli delaktig i leken är en utgångspunkt för studien och därför behövs ett resonemang kring begreppet delaktighet med utgångspunkt i tidigare forskning. Detta avsnitt kommer att avslutas med en kort sammanfattning om begreppet delaktighet.

Melins (2013) syfte med sin avhandling var att finna en ”förklaring till fenomenet barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet” (s.183). Melin (2013) nämner vidare att delaktighet inte är ett begrepp som man använder till vardags, till exempel individen frågar oftast inte om hen får vara delaktig i lek utan kanske säger får jag vara med och leka och så vidare. Delaktighet har ingen universell betydelse, det får en specifik betydelse när begreppet

används i sociala sammanhang. Melins (2013) avhandling handlar om att synliggöra de processer som påverkar om barn blir delaktiga. Resultatet i avhandlingen tydliggör vad som krävs för att ett barn ska ha möjligheten till att bli delaktig i kamratkulturen och vad pedagogen kan göra för att skapa förutsättningar för barns delaktighet i den sociopedagogiska strukturen (Melin, 2013). Den sociopedagogiska strukturen handlar om interna relationer och dessa är mellan lärare och elev (Melin, 2013). När dessa relationer möts i en intersubjektiv påverkan, aktiveras en process och genom det kan den sociala delaktigheten uppstå i undervisningsaktiviteter (Melin, 2013).

Skaremyrs (2014) undersökning handlar om nyanlända barns deltagande och delaktighet i språkliga aktiviteter samt andra händelser i förskolan, men också om vilka kommunikativa redskap barnen besitter och använder sig av. Utgångspunkten är ett sociokulturellt perspektiv, vilket Skaremyr (2014) använder för att studera hur barn praktiserar olika kommunikativa redskap för att samspela med varandra. De kommunikativa redskapen är kroppen, det verbala språket, materialet och strukturer i omgivningen (Skaremyr, 2014).

Barns möjlighet till inflytande och delaktighet i verksamheten i förskolan får olika uttrycksformer i förskolan och det har framkommit att barns möjlighet att bli delaktig i förskolans verksamhet beror på vad förskolan erbjuder barnen för aktiviteter med material och kontaktskapande (Ehrlin, 2012). Miljöer i förskolan som ger möjligheter till lärande genom omväxlande uttrycksformer bidrar till barns utveckling inom kreativitet och därigenom kan barnen bli delaktiga i verksamheten (Ehrlin, 2012).

Barn har många strategier för att få delta i lek och samtal skriver Tellgren (2004) i en studie om delaktighet och utanförskap. Det kan vara svårt att få vara med, man kan bli bortmotad och det kan innebära att man får en undanskynd plats i samtal och lek. Barn utvecklar väsentliga kontaktskapande

färdigheter redan tidigt i barndomen, de utvecklar även sinnen för medverkan och delaktighet genom att vara med sina föräldrar i interaktiva sammanhang varje dag skriver Tellgren (2004).

För att delaktighet ska bli möjligt behöver lärare vara bekanta med kursplanorden, kan, vill och våga, eftersom det är först då delaktighet blir möjlig i undervisningen (Svensson, 2009).

3.2.1 Sammanfattning av hur begreppet delaktighet kan förstås

Melin (2013) skriver att delaktighet handlar om frågor som rör barnets liv, att barnet kan ta beslut själv. Delaktighet definieras som ”barnets röst”. Melin (2013) menar också att delaktighet i samspel gör tillvaron meningsfull, det ger en gemenskapskänsla som är viktig för människors tillvaro. Tellgren (2004) menar att delaktighet speglar barnets kommunikativa färdigheter. Barnen tar enligt Tellgren (2004) en allt aktivare roll och tar initiativ till samspel med vuxna. Ehrlin (2012) skriver att delaktighet handlar om att ge barn möjlighet till att erövra nya erfarenheter och utvecklas som individ genom att barnen aktivt deltar i aktiviteter som är i samspel med andra. Skaremyr (2014) menar att barn skapar delaktighet genom att aktivt och konkret samspela med andra och skapa en gemensam förståelse av innehållet i aktiviteten.

Begreppet delaktighet kan tolkas som motsatsen till utanförskap och att barnen har inflytande i förskolan (Tellgren, 2004). Sammanfattningsvis kan begreppet delaktighet förklaras eller förstås i läsning av texterna som att det uppkommer i ett samspel mellan individer. Det handlar om individen själv, att barnen utvecklar sin autonom, blir mer självständiga i sitt samspel med andra.

4 TEORI

I teoridelen kommer teoretiska begrepp att förklaras kopplat till litteratur. Dessa begrepp är språkets utveckling, närvarande pedagog, pedagogens roll och lärande. Den sociokulturella teorin kommer att beskrivas och kopplas till språket och leken utifrån tolkningar av Vygotskij. Den sociokulturella teorin handlar om att barn är individer i grupp (Svensson, 2009). Denna teori är lämplig för studien eftersom den behandlar sociala sammanhang så som leken (Svensson, 2009).

4.1 Teoretiska begrepp

Under denna rubrik beskrivs de teoretiska begrepp som kommer att användas för att analysera det empiriska materialet genom att klargöra betydelsen av språkets utveckling, närvarande pedagog, pedagogens roll och lärande.

Utgångspunkten för att förstå detta teoretiskt är Sheridan, Pramling Samuelsson och Johanssons (2010) tolkning av Vygotskij som handlar om att barn med hjälp av språket tolkar världen och att språket är av vikt i barns samspel. I den sociokulturella teorin är mediering ett centralt begrepp. Lärande kan förklaras med begreppet mediering och det handlar om att fokusera på läroprocesser, där flera individer möts och någon har mer erfarenhet än någon annan (Jakobsson, 2012). Lärande kan uppfattas som en utveckling där språk, begrepp och teorier skapas i en läroprocess, enligt Jakobssons (2012) läsning av Vygotskij.

4.2 Sociokulturell teori

Läroplanen för förskolan som kom 1998 tar sin grund i den sociokulturella teorin (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). Den sociokulturella teorin ”innebär att barn lär genom att kommunicera och samspela med andra människor och med sin omgivning” (s.11). Den sociokulturella teorins främsta representant är Lev S. Vygotskij. Vygotskijs teori visar att den humana processen har en nära anknytning till det historiska, sociala och kulturella sammanhanget och därför ska det inte förbises (Svensson, 2009). Biologiska och sociala faktorer är något som språkutvecklingen är beroende av, språkutvecklingen behöver därför studeras ur många olika perspektiv, så som ett utvecklingsperspektiv likväl som ur ett sociokulturellt och historiskt perspektiv (Svensson, 2009).

Svensson (2009) skriver om hur Vygotskij uttryckte att den förspråkliga kommunikationen ligger i rötterna för språket. Språket och tänkandet hos det lilla barnet är åtskilda enligt detta synsätt. Språket speglar den kultur som barnet lever i och språket är beroende av kulturen (Svensson, 2009). Språket kommer att påverka utvecklingen av tänkandet och detta sker när språket hos ett barn når en viss nivå. Barns sätt att prata är kopplat socialt och kommunikativt och språkets utveckling är inte en medfödd språklig kompetens (Svenssons, 2009). Den sociokulturella teorin fokuserar på de sociala aktiviteterna samt hur utvecklingen drivs framåt genom interaktion mellan barn och vuxna, det som ibland kallas mediering (Svensson, 2009).

Språket ansågs från början vara socialt och kommunikativt men språket i ett senare stadie utvecklas och blir egocentriskt enligt Arnqvists (1993) läsning av Vygotskij. Ett exempel på det egocentriska språket kan vara när vi människor tänker högt. Vygotskij lade med andra ord fokus på det sociala samspelet mellan människor och ansåg att språket verbaliserar tankarna (Arnqvist, 1993).

Barn tolkar världen med hjälp av artefakter och redskap som exempelvis språket och genom språket för att uppnå ett samspel med andra (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). Det skapas interaktion genom att ge barn ord som representerar någonting ”till exempel kan barn med ordet *stol*, *vit* eller *liten* referera till hur en stol ser ut” (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010, s. 123). Stolen blir i exemplet ett språkligt uttryck som representerar tinget ´stol´, för att förstå vad stolen betyder och till exempel att det är något man kan sitta på. Om barn i förskolan börjar uttrycka sig i meningar som är vanliga i förskolan behöver man inte dra slutsatsen att de kan behärska språket, barn använder ibland ord utan att förstå vad de betyder (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010).

Den sociokulturella teorin handlar med andra ord om människans tänkande, kunskap och om hur lärande endast kunde förstås ”genom att analysera språk och handlingar i relation till de sociala och kulturella resurser människor använder” (Jakobsson, 2012, s. 153). Relationen mellan människor och artefakter har sitt ursprung hos Vygotskij och är beroende av vilka olika verktyg och tecken som människor använder sig av i interaktion med omgivningen (Jakobssons, 2012). Tecken är framförallt artefakter som är psykologiska eller begreppsmässiga:

Exempelvis språk, räknesystem, positionssystem, memoreringstekniker, algebraiska symboler, konst, texter, diagram, kartor eller andra typer av representativa system (Jakobsson, 2012, s. 155).

Leken är en handling där barnet kan skapa de föreställningar om världen som barnet har samt att medvetandet utvecklas enligt Lindqvists (1995) tolkning av Vygotskij. Leken är ett begrepp som understryker relationen mellan teori och praktik, som ett möte mellan idéer och fysisk handling. Leken är det som vidare gör att barnet utvecklar sitt tänkande, handlingen skapas genom fantasi (Lindqvist, 1995).

Lekaktiviteten är tänkandet skilt från objekten och handlingarna kommer snarast från idéer än från ting (s. 52). ...Leken är källan till

utveckling och skapar den potentiella utvecklingszonen (Lindqvist, 1995, s. 59).

Lindqvist menar därmed att för Vygotskij är leken den viktigaste källan till lärande. Vidare menar Lindqvist (1995) att delaktighet handlar om samspel och interaktioner mellan individer. Genom att ha en närvarande pedagog kan barnen känna sig trygga och delaktiga i lekar och aktiviteter; att fråga en kompis om man får vara med och leka, det är delaktighet; att barn utifrån sin fantasi och sina idéer skapar en lek är en utvecklingszon hos barn för att de ska kunna vara delaktiga (Lindqvist, 1995).

5 METOD

Metoden jag valt för att samla in data är semistrukturerade intervjuer med relativt öppna frågor. Det är en intervjuform som Christofferssen och Johannesen (2015) uttrycker som lämplig för att samla in data till kvalitativa studier. Bryman (2011) menar att semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren har ett så kallat frågeschema och att alla frågor ställs till informanterna men att frågorna kan ställas i varierande ordningsföljd. Denna metod kan intervjuaren ställa följdfrågor till svar som uppfattas vara viktiga (Bryman, 2011). Denna metod innebär att informanterna har större frihet i sina svar då de anses svara utifrån egna erfarenheter. De första frågorna är inte ledande för att få informanterna att fundera och tänka på vad de har för erfarenheter kring området. Icke ledande frågor ger informanterna större utrymme i sina svar. Andra frågor är ledande vilket begränsar svaren något, men det är fortfarande från informanternas erfarenheter. Det finns inga förutbestämda svar (Bryman, 2011).

Metoden semistrukturerade intervju är lämplig för denna studie då det ger information från de personer som direkt arbetar med de frågor som föreliggande studie vill besvara. I denna studie används intervjun som metod för att få information om pedagogernas syn på språket betydelse för barns delaktighet i leken i förskolans verksamhet.

5.1 Val av informanter

De pedagoger som fick frågan om att medverka i studien har fått fiktiva namn för att de ska förbli anonyma. Här kommer lite kort information om dessa pedagogerna:

- Anna är 33 år, hon är utbildad förskollärare och har jobbat i förskolan i 5 år.

- Bedil är 42 år, hon är utbildad förskollärare och har jobbat i förskolan i 7 år.
- Cecilia är 55 år, hon är utbildad barnskötare och har jobbat i förskolan i 30 år.
- Doris är 37 år, hon är utbildad förskollärare och har jobbat i förskolan i 12 år.
- Edna är 58 år, hon är utbildad förskollärare och har jobbat i förskolan i 35 år.

Dessa pedagogers syn på språkets betydelse för barns delaktighet i leken är relevanta för studien då alla är erfarna pedagoger som har mellan 5 och 35 års erfarenhet i förskolan och därför kan man förväntas sig att de har pedagogisk erfarenhet avseende barns språkutveckling både när det gäller inomhus och utomhuspedagogik. De har till exempel kunnat följa barns språkutveckling under en längre tid.

När jag skulle skriva mitt examensarbete så hörde jag av mig till dem pedagogerna som jag kände på en specifik förskola och frågade om de var intresserade av att delta i min studie. De tackade ja. Detta förfarande i valet av informanter brukar kallas för ett bekvämlighetsurval. Ett bekvämlighetsurval betyder att man har valt personer som finns tillgängliga för tillfället för intervjuaren (Bryman, 2011). Förskolechefen för den förskolan informerades genom ett informationsbrev. Brevet innehöll information om studien, vad syftet var, samt vilka rättigheter de medverkande har.

5.2 Genomförande och Transkribering

Jag kontaktade förskolan och vi bestämde vilken tid och datum för intervju, vi kom även överens om att intervjuerna skulle ta cirka 15min för att verksamheten skulle fungera och inte störas. Pedagogerna som skulle intervjuades satt i personalrummet. Jag presenterade mig, därefter gick jag och en av

pedagogerna iväg och satte oss i ett mindre rum. Först när pedagogerna kom in så hälsade vi och presenterade oss för varandra ordentligt. Därefter satte vi oss framför varandra i en fåtölj med ett bord mellan oss. Intervjun började med att jag förklarade hur tankarna kring upplägget med frågorna såg ut. Idén var att arbeta med två mer öppna frågor och sen lägga till flera frågor kopplade till de öppna frågorna för att förtydliga och eller fördjupa svaren. Informanterna fick frågan om det var okej att jag spelade in samtalet och de samtyckte alla till det. Jag förklarade för informanterna att deras namn och förskolan de jobbade på kommer att vara anonyma, och att när jag skulle sätta mig med transkriberingen skulle jag använda mig av fiktiva namn. Jag hade förberett ett papper med en frågeguide där jag hade sammanställt väsentliga frågor för att inte glömma bort något (se bilaga 2). Frågorna ställdes i olika följd än den ordningen som stod på pappret/frågeguide men hoppade över vissa frågor under vissa intervjuer då de svarade på frågan/frågorna i de öppna frågorna. Informanterna fick svara utifrån deras tankar och erfarenheter. När intervjun var slut frågade jag om det kändes bra, alla informanter svarade att de tyckte att det kändes bra. Avslutningsvis tackade jag för deras medverkande. När sista intervjun var färdig följdes jag tillbaka till förskolans lokaler och sedan tackade jag för mig igen och begav mig bort från förskolan. Transkriberingen genomfördes dagen efter intervjuerna. Allt som pedagogerna sa skrevs ut ordagrant på ett papper. Jag valde att ta bort öh, eh, samt ändrades dialektord då det kan vara svårt att förstå vissa dialektala uttryck. Informanterna gavs fiktiva namn för att anonymiseras. När transkriberingen var färdig var det dags att analysera allt och välja ut det väsentliga utifrån syftet och frågeställningarna för studien.

5.3 Analys och resultatpresentation

I resultatet kommer jag att presentera narrativ utifrån informanternas svar genom att plocka ut det som är relevant för de tre rubriker som jag valt för att få ett tydligare resultat. Dessa rubriker har definierats; 'Språkets betydelse för barn och pedagog', 'Språkets betydelse för delaktighet' och 'Pedagogers

betydelse för att integrera barn med olika utvecklat verbalt språk. I analysen har jag använt begreppet delaktighet på följande sätt: Delaktighet innebär i denna studie att barnen har tillgång till språkliga verktyg och material som kan bidra till ett lärande inom det verbala språket. Detta i sin tur bidrar till att barnen kan välja att delta eller avstå deltagande i leken.

Informanternas olika berättelser skapar en djupare förståelse för innebörden av de rubriker som definierats. Varje informants narrativ/berättelse får sitt eget utrymme. Under varje rubrik kommer de olika narrativen att sammanfattas för att få en helhet av vad stycket över handlade om. Den sammanfattningen kan ses som en analys av resultatet genom att jag har plockat ut det som är relevant från resultatet och gjort en sammanfattning av det. I analysen under dessa rubriker kommer jag att knyta an till begrepp ur den sociokulturella teorin som härleder till Vygotskij. De begrepp som kommer används för att analysera materialet är mediering, delaktighet, lärprocesser och språkutveckling. Begreppet delaktighet kommer att användas så som det presenterats under rubriken '2.2.1 Sammanfattning av hur begreppet delaktighet kan förstås'.

5.4 Etiska övervägande

I detta kapitel kommer först en beskrivning kring forskningsetik och etiska överväganden. Efter det kommer det tas upp etiska principer och hur jag använd mig av etiska överväganden i min studie.

Vetenskapsrådet (2017) skriver om att forskningsetik innehåller frågor om relationen som är mellan forskning och etik, det handlar även om de etiska kraven på forskningens inriktning och på forskaren samt genomförandet. I en simpel formulering sammanfatta vad forskningsetik betyder kan vara svårt då det dyker upp nya frågeställningar när forskningen går framåt i utvecklingen

eller att det tillkommer ny teknik eller nya metoder inom forskningen. I forskningsetik nämns en mycket viktig del som rör personerna som medverkar i studien och det handlar om frågor om hur dessa informanter får behandlas. Det kan tyckas vara en självklarhet att dessa personer som medverkar i forskningen ska skyddas från eventuella skador eller kränkningar. Vetenskapsrådet (2017) menar att etiska överväganden är av stor vikt för forskningens kvalitet, genomförandet och på vilket ansvarsfullt sätt som resultatet av forskningen kan användas för att utveckla vårt samhälle. Vetenskapsrådet (2017) anser att det är viktigt att alla som deltar i en forskningsprocess ska vara aktiva i diskussioner kring etiska frågor. De ser det som en av sina viktigaste uppgifter att se till så att sådana här diskussioner förekommer, och sedan 2001 har de en expertgrupp för just etik och den gruppen hanterar myndighetsspecifika frågor samt övergripande forskningsetiska frågor. Ny kunskap är på flera sätt värdefull och det kan bidra till individens utveckling samt samhällets utveckling. Sedan finns integritetsintresset och det innebär rätten till skydd mot skada i olika former. Vid en deltagande observation är de etiska övervägande viktiga. Det är forskarens ansvar att se till att ingen skada sker och det är forskarens ansvar att identiteten på de observerade inte läcker ut. Det här kravet kan vara svårt att upprätthålla men det är ytterst nödvändigt (Vetenskapsrådet, 2017).

Det finns vissa rättigheter och etiska krav som handlar om att skydda informanterna. Bryman (2011) skriver om de etiska principerna samt grundläggande etiska frågor som rör frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som är deltagande och inblandade i forskningen. Dessa etiska principer har jag använt i min studie på följande sätt. Inför intervjuerna användes *informationskravet* när jag skickade ut mitt informationsbrev till förskolechefen, informationskravet handlar om att man som forskare informerar berörda personer om vad undersökningen ska handla om, dess syfte och att det är frivilligt att delta samt att de kan hoppa av när de vill om de så önskar. De ska också få veta och ta del av vilka olika moment som ska ingå i undersökningen. Sedan kommer *samtyckeskravet* som användes när i

samband med kontakten till pedagogerna som förhoppningsvis ville delta i intervjuer, samtyckeskravet handlar om att deltagarna själva ska få bestämma hur mycket de vill delta, alltså bestämma över sin medverkan i undersökningen. *Konfidentialitetskravet* användes hela tiden, det handlar om att de medverkande personernas handlingar så som personnummer, namn och var de jobbar med mera ska förbli anonyma och hemliga för att ingen utomstående ska kunna koppla det som finns med i arbetet till personen på riktigt, samt förskolan. Sist är det *nyttjandekravet* som är en slags fortsättning på konfidentialitetskravet handlar om uppgifter som man fått in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål (Bryman, 2011).

5.5 Reliabilitet och Validitet

Oftast är reliabilitet och validitet aktuellt vid en kvantitativ undersökning. Men Bryman (2011) skriver även om hur det man kan använda sig av dessa begrepp i en kvalitativ forskning. Bryman (2011) menar att om man i sin kvalitativa undersökning tänker använda sig av reliabilitet och validitet som begrepp får man ändra upplägget och lägga mindre vikt vid mätning som en kvantitativ undersökning handlar om utifrån dessa begrepp.

Bryman (2011) menar att reliabilitet handlar om hur tillförlitlig en studie/forskning är. Christoffersen och Johannessen (2015) beskriver reliabilitet som tillförlitlig data och menar att det har att göra med hur materialet har bearbetats, samt hur materialet har samlats in. Utifrån reliabilitet (tillförlitlighet) i min studie kan det bli svårt att få fram samma resultat igen eftersom studiens resultat är byggt på informanternas erfarenheter i verksamheten utifrån språkutveckling och deras tolkning av intervjufrågorna. Den är med andra ord inte helt tillförlitlig, för om intervjuerna skulle göras om skulle informanternas svar med största sannolikhet bli annorlunda. Detta på grund av att pedagogernas erfarenheter utvecklas men också för att pedagogerna i

stunden kanske har mindre eller mer att säga, sen kan betydelsen av stress påverka deras svar.

Validitet handlar om hur slutsatserna från en undersökning hänger ihop eller inte, man mäter studiens resultat för att komma fram till om studiens innehåll är tillförlitligt eller inte (Bryman, 2011). Validitet menar Christoffersen och Johannessen (2015) handlar om hur relevant data är. De nämner vikten av fenomenet i undersökningen och hur det är centrum i insamlingen av data. Genom studiens resultat ska syfte och frågeställningar kunna besvaras (Christoffersen & Johannessen, 2015).

I min studie grundar sig validitet i att studien bygger på de intervjuer som jag gjort med personer som arbetar med barn och som har erfarenhet inom området. Samt att pedagogerna har erfarenheter av om det verbala språket och om delaktighet i leken. Där med blir studiens resultat giltig i viss mån och kan därför antas vara överförbar till förskolans verksamhet rent generellt. Realiteten i kvalitativ studie handlar om genomskinlighet, det innebär att andra ska kunna förstå vad jag har gjort och hur jag har gjort det. Jag har i denna studie försökt att vara så tydlig som möjligt i mina beskrivningar om hur jag har gått tillväga när jag har samlat in data och i analysen (Bryman, 2011).

6 RESULTAT OCH ANALYS

Resultatet presenteras som korta narrativ med utgångspunkt från informanterna. Narrativen (berättelserna) presenteras under tre huvudrubriker: 'Språkets betydelse för barn och pedagog', 'Det verbala språkets betydelse för delaktighet' och 'Pedagogers arbete för att integrera barn med olika utvecklat verbalt språk'. Under huvudrubrikerna finns underrubriker som beskriver sammanfattningen av narrativen. Dessa rubriker är: 'Hur språkets betydelse framkommer i narrativen', 'Vilken betydelse det verbala språket har för delaktigheten, hur det framkommer i narrativen' och 'Betydelsen av att barn integreras utifrån deras språkutveckling'. Under dessa rubriker kommer analysen av intervjuerna kopplas ihop med olika begrepp. Dessa begrepp är språkets utveckling, närvarande pedagog, pedagogens roll och lärande.

6.1 Språkets betydelse för barn och pedagog

Annas berättelse:

Det är vi som pedagoger som ska vara språkligaförebilder för barnen och att man ska jobba med språkligmedvetenhet. Anna tycker att det är viktigt att man tänker på var barnen individuellt är i sin språkutveckling och sedan jobba utifrån det när man har styrda aktiviteter, där språket kan ha stor betydelse. Det är också viktigt var barnen är i sin språkutveckling i fria lekar och hon tycker att det handlar om språkligmedvetenhet, att barnen ska få mer variation i sitt språk, säger Anna. Anna menar också att det icke verbala språket kan förmedlas på olika sätt, även kallat det tysta språket. Man kan visa vad man vill med hjälp av mimik, tar i hand och visar vad det är det vill göra eller säga, de lägger saker i dina händer för att visa att du ska ha den här och de använder mycket ansiktsuttryck och tecken.

Bedils berättelse:

När Bedil pratar om språkets betydelse så tänker hon att det blir lättare för barnen om de kan prata med varandra när de leker, men att barn kan förmedla sig på andra sätt samtidigt. Bedil menar att det kan bli problematiskt om man inte har språket, men att barnen kan se och höra saker som andra inte gör, att de barnen uppfattar saker på andra sätt. Pedagoger behöver vara närvarande runt barnen och ge barnen hjälpmedel om det behövs, säger Bedil.

Cecilias berättelse:

Det är viktigt att kunna prata verbalt med sina kompisar när man startar en lek eller när de ska berätta något för sina kompisar. Cecilia menar att det då inte uppstår så mycket funderingar och olika delaktigheter, barnen kan förstå varandra och vad leken handlar om och går ut på. Barnen använder verbalt språk för att delge varandra informations som kan vara viktigt att förstå för att delta i leken. Cecilia menar att pedagogens roll är viktig i barns lek men främst när det gäller barn som har lite svårare för det verbala. Vi som pedagoger hjälper barnen att komma igång med lekar och vi ser till att leken fungerar och utvecklas. När barnen förstår varandra och vad de leker kan pedagogerna försiktigt dra sig ur leken.

Doris berättelse:

Språkutvecklingens betydelse är väldigt olika från barn till barn. Barnen kan förmedla sig med varandra med hjälp av det verbala språket men att det finns andra kommunikations verktyg som kan vara viktiga, säger Doris. Det icke verbala är relevant också, säger Doris. Om ett barn är bra på språk men är ”tråkig” att leka med, alltså att barnet är en kompis som kanske surar om hen exempelvis inte får som hen vill eller att leken inte går till på det sättet som hen önskar så kan barnet uteslutas från leken av andra skäl än de språkliga. Det Doris påpekar är att i det läget väger inte det verbala språket tyngst. Det verbala språket är betydelsefullt men att det inte alltid är avgörande. Ett barn

som kanske inte har så mycket av det verbala språket men har lätt att anpassa sig, vara flexibel kan bli populärare än de barn som måste ha allt på sitt sätt och är verbalt utvecklade språkligt.

6.1.1 Hur språkets betydelse framkommer i narrativen

I detta sammanhang framkommer uttrycken 'pedagogens roll utifrån lärande', 'språket' och 'kommunikationen mellan barnen' på följande sätt:

Pedagogens roll utifrån lärande är att vara språkliga förebilder för barnen och göra barnen språkmedvetna genom att ge barnen hjälpmedel att utveckla sitt verbala språk. Utifrån var det enskilda barnet befinner sig i sin språkutveckling ska pedagogen skapa lärandetillfällen för barnen som hjälper dem att utvecklas och lära sig.

Pedagogens roll är att hjälpa barnen att starta upp lekar och pedagogen ska se till att leken fungerar och utvecklas. När barnen förstår varandra ska pedagogen försiktigt dra sig ur leken.

Kommunikation mellan barnen kan se ut på olika sätt och barnen kan använda sig av fler kommunikationsverktyg. Barn använder sig av andra icke verbala kommunikationssätt för att göra sig förstådda, så som att ta i hand och visa, de kan använda sig av tecken som stöd, ansiktsuttryck eller mimik. Samspelet mellan barn underlättar med det verbala språket. Förståelsen gentemot varandra blir lättare med verbalt språk.

6.2 Det verbala språkets betydelse för delaktighet

Annas berättelse:

Språket är viktigt för att barn ska kunna vara delaktiga och hon menar att det finns flerspråkiga barn och att det är av vikt att kunna vissa koder som leken kräver. Språket är en slags kod men Anna menar att man bör kunna känna av kroppsspråket likaväl som det verbala språket då båda delar är viktiga i lek, men det verbala språkets utveckling hjälper barnen att kommunicera med omvärlden. Anna säger att det verbala språket är viktigt för att bygga upp en lek och sätta regler för att kunna få en så bra lek som möjligt, men att det är viktigt att kunna läsa av varandras kroppsspråk i leken.

Bedils berättelse:

Om barnen pratar med varandra underlättar det för att de ska förstå varandra och förstå innebörden av vad de eller du som pedagog säger. Det blir lättare för barnen att komma in och vara med i en lek om de kan förmedla sig verbalt med varandra. Bedil menar att barn som inte har det verbala språket ändå kan vara delaktiga i lek på sitt sätt med hjälp av pedagoger för att inkluderas.

Cecilias berättelse:

Barnen förstår varandra och leken bättre om de kan tala verbalt med varandra och då kan det vara lättare att bli delaktig. Barnen kan använda sig av tecken som stöd och att vi som pedagoger bör uppmuntra till detta för att barnen ska kunna kommunicera och visa vad de vill, säger Cecilia. Samspelet mellan barn är styrande i lek och att man som pedagog ska vara med och hjälpa barnen gentemot sina kompisar. Pedagogen ska hjälpa barnen att förstå varandra.

Doris berättelse:

Barn som har mindre verbal språkutveckling använder sig ofta av andra kommunikationsverktyg som gör att de barnen ändå kan vara delaktiga i lek. Det är oerhört viktigt att barnen ska kunna samspela samt göra sig förstådda för att det ska kunna skapas delaktighet i lek. Språket är en viktig källa till lek, anser Doris, ett exempel är att barnen kan delge en kompis sin fantasivärld.

Ednas berättelse:

Det är med hjälp av språket som barnen förstår varandra, ett exempel är att förklara vad som gäller i en lek, Edna ger exempel på att barnen definierar vem som ska vara vem i leken. Det är lättare för barnen att bli delaktiga och komma in i leken när man kan förklara, menar Edna. Det kan lätt bli så att de barn som inte har det verbala språket blir till exempel hund (det vill säga en icke verbal roll) i en rollek. Edna menar samtidigt att barnet som blir hund hör och lär av de andra barnen eftersom barns förståelse av språk finns långt före det att det verbala språket utvecklas. Edna säger att det inte uppstår konflikter på samma sätt om man förstår varandra, samt att om man har samma språk känner man en delaktighet och gemenskap, du får en tillhörighet med ditt språk och de som talar samma språk.

6.2.1 Vilken betydelse det verbala språket har för delaktigheten, hur det framkommer i narrativen

I detta sammanhang framkommer uttrycken 'pedagogens roll', 'kommunikationsverktyg', 'språkets betydelse' och 'lärande' på följande sätt:

Pedagogens roll för barns delaktighet: Det är pedagogerna som bär ansvar för att se till att alla barnen blir delaktiga i lek och att pedagogerna stöttar de barn som har svårt för att delta på grund av olika orsaker. Pedagogerna ska

hjälpa barnen att förstå varandra då förståelsen mellan barnen är betydelsefull för delaktighet i lek.

Kommunikationsverktyg: Pedagogen förväntas uppmuntra barnen att kommunicera på andra sätt om så är nödvändigt, till exempel genom att uppmuntra barnen och lära dem att använda tecken som stöd. Pedagogen ska ge barnen material och verktyg för att kunna utveckla det verbala språket. Barn kan bli delaktiga i lek genom att använda sig av olika kommunikationsverktyg, inte bara genom det verbala språket. Verbal kommunikation har betydelse för att barnen ska förstå varandra.

Språket mellan barn och barn har betydelse för att barn ska kunna vara och känna sig delaktiga i lek. Det är lättare för barnen att komma in i lek när de har det verbala språket. Om barnen talar samma språk kan de känna en tillhörighet. Samspelet mellan barnen kan påverkas om det verbala språket inte finns med.

6.3 Pedagogers arbete för att integrera barn med olika utvecklade verbalt språk

Annas berättelse:

Eftersom vi som pedagoger ska vara språkligaförebilder är det viktigt att visa barnen att så här kan vi göra eller vi provar att göra på det här sättet. Det vill säga att vi som pedagoger vägleder barnen och kanske är med och startar upp lekar eller till exempel visar barnen att man sätter namn på saker och på roller. Detta menar Anna är viktigt, det ger en tydligare bild på vem som gör vad i leken och att det är av betydelse för att bli delaktig.

Bedils berättelse:

För att integrera barn med mindre¹ verbalt språk får man ta reda på var barnet ligger i sin individuella språkutveckling och utifrån det jobba sig framåt. Hon menar att barnets utveckling enbart brister i uttal eller att barnet inte kan förmedla sig verbalt alls. Pedagoger får anpassa sitt lärande och hjälpa barnet genom stöttning på deras nivå.

Cecilias berättelse:

Man kan använda sig av tecken som stöd och visa med kroppen. Vi som pedagoger kan vara tolkar för barnen, vi styr inte leken vi hjälper bara till att översätta det barnen vill säga varandra så att de ska förstå varandra bättre. När det sedan funkar mellan barnen tar pedagogen ett steg tillbaka och ”kriver ur” leken. Cecilia anser att det kan uppstå mycket fel och missförstånd i en lek där barnen inte förstår varandra på grund av det verbala språket. Detta kan leda till att det blir slag mot någon eller att leken ebbar ut och då är det viktigt att man som pedagog finns närvarande och hjälper till att kanske ”plocka” upp leken på nytt eller se till att det startas en ny lek. Cecilia menar att om man som pedagog är närvarande och hjälper till i barnen lekar så kan det resultera i att just de barnen kanske kan klara av att samspela och leka själva nästa gång.

Doris berättelse:

En närvarande pedagog är det viktigaste, att pedagoger finns där för att ”plocka” upp lekar när de går ur spår. Det är viktigt att man som pedagog är deltagande och hjälper till så att leken utvecklas och att vi hjälper barnen att

---

¹ Mindre verbalt språk betyder barn som antingen inte har utvecklat ett talat språk alls, eller barn som har delar av det talade språket men som har svårt att kommunicera inom det.

förstå varandra om det behövs. Doris ger exempel på en lek som går ut på att kasta klossar mot någonting men som spårar ur lite och att barnen kanske börjar kasta på varandra, då är det viktigt med närvarande pedagoger som hinner fånga upp allt innan en kloss träffar barnen där det faktiskt gör ont, för ofta var det kanske inte illa menat.

Ednas berättelse:

Det arbetssätt som hon jobbar på för att integrerar barn är hennes språkpåsar som visar att barnen får en gemensam upplevelse som barnen sedan kan föra vidare när det är fri lek. Edna ger exempel på Bockarna Bruse och utifrån den har alla barn samma grund och då kan de fortsätta leka bockarna bruse själva eller med andra barn och då blir det lättare att förstå varandra i leken då alla har samma grund.

Gemensamma berättelser:

I allas berättelser uttrycker informanterna hur olika utvecklat verbalt språk kan få negativ betydelse för delaktighet i lek. När frågan kom om vilka hinder som kunde uppstå om barnen hade olika utvecklat verbalt språk sa alla pedagoger samma sak. De förklarade att ett hinder kunde vara att barnen blir missförstådda och att utan det verbala språket kan det vara svårt att kommunicera på ett sätt som alla förstår. Pedagogerna pratar även om att det kan uppstå konflikter som kan leda till att någon slår någon annan eller att man säger fula ord och det resulterar i att samspelet mellan dessa barn inte fungerar.

6.4 Sammanfattande analys

Ur analysen framkommer betydelsen av att integrera barn utifrån deras språkutveckling. Narrativen beskrev pedagogernas arbete med att interagera alla barn oberoende deras språkliga utveckling. Resultatet visar följande:

Den närvarande pedagogen

- innebär att pedagogen hjälper barnen över hinder som kan uppkomma till följd av brister i det verbala språket. Den närvarande pedagogen definieras genom att pedagogen stöttar barnen och hjälper dem att övervinna hinder som kan uppstå i kommunikation.
- som skapar lärandetillfällen, hjälpar barnen att lättare komma överens och samspela med varandra, inte mot varandra genom att kommunicera med barnen. Pedagogen kan skapa lärandetillfällen genom att vara med och starta upp leken samt delta tills barnen förstår varandra så pass bra att de kan leka på egen hand, då drar sig pedagogen ur leken på ett varsamt sätt.

Den närvarande pedagogen så som den beskrivs i resultatet innebär pedagoger bör skapa lärandetillfällen för barnen där vi kan hjälpa barn över hinder som till exempel kan orsakas av språket eller av annan orsak. Pedagogernas erfarenheter kring språkets betydelse för att barnen ska kunna delta i lek är därför betydelsefulla. När barnen blir delaktiga skapas en positiv lärprocess. Detta kan beskrivas som en form av mediering. Jakobsson (2012) beskriver mediering som viktiga för lärprocesser. Det handlar om att individerna som möts har olika erfarenheter och att det är någon som vet mer eller har mindre erfarenhet av något, det är då det skapas en lärprocess som även kan kallas för mediering.

Konflikter mellan barn och barn

- kan uppstå när barnen har svårt för att förstå varandra i leken. Detta kan leda till att en del barn tar till våld men en del bara går därifrån, det är olika från barn till barn. Konflikter kan leda till att någon slår någon annan eller att man säger fula ord och det resulterar i att spelet mellan dessa barn inte fungerar.

‘Konflikter mellan barn och barn’ handlar om vad man som individ får och inte får göra samt hur man får bete sig mot sin omgivning. Jakobsson (2012) beskriver att den sociokulturella teorin handlar om just detta vad man får göra och inte göra. Det handlar om människans tänkande, kunskaper och hur lärande kan förstås genom att analysera språket och hur människor agerar i sociala sammanhang (Jakobsson, 2012). Språket skapar förutsättningar för att vara delaktig i sociala sammanhang, genom att till exempel göra sin ”rösthörd” i en konflikt och att det är någon som lyssnar.

Pedagogen som närvarande i sin roll som pedagog

- innebär att studera barnets språkutveckling individuellt för att komma fram till var barnet befinner sig i sin språkutveckling. Detta betyder att pedagogen anpassar undervisningen till barnets språkutvecklingsnivå.
- är att tolka både mellan barn och barn men också mellan barn och vuxna. Detta betyder att pedagogen hjälper barnet genom att sätta ord på det som den själv inte kan sätta ord på. Hjälpa barnen att förstå varandra så att det inte blir missförstånd.
- är att stötta barnen i leken genom att ”plocka” upp leken när den spårar ur, vilket innebär att pedagogen är närvarande och hjälper till att avsluta eller omdirigera en lek innan det uppstår konflikter.

‘Pedagogen som närvarande i sin roll som pedagog’ handlar om att vi pedagoger behöver vara delaktiga i barnens olika aktiviteter. Barnens egna aktiviteter är aktiviteter som barnen skapar tillsammans med andra barn. Pedagogens roll är viktig för att finnas till som en mellanhand, som ett stöd/tolk för de barn som är i behov av det. Det handlar också om att vi pedagoger måste vara delaktiga för att ta till vara på och skapa lärandetillfällen utifrån lekar eller situationer som uppstår. Svensson (2009) påpekar detta med delaktighet och hur delaktighet blir möjligt i undervisningen för lärare först när de bekantat sig med kursplaneorden, kan, vill och våga. Skolverket (2016) skriver också hur delaktighet är av betydelse för lärares arbete. Detta är olika exempel på att pedagogens roll handlar om att vara närvarande – skapa delaktighet tillsammans med barnen.

Språkets betydelse för delaktighet

- kan i vissa lekar betyda att koder är viktiga. En kod kan till exempel vara det språket, att både det verbala språket och kroppsspråket är viktigt för att den leken ska fungera.
- Kommunikation med ord mellan barnen är av vikt för att de ska förstå varandra och förstå leken som de tillsammans leker.
- Barn som gör sig förstådda genom det verbala språket har lättare att bli delaktig i lek.
- Barn som gör sig förstådda med andra kommunikationsverktyg så som kroppsspråket kan också vara delaktiga i lek men under andra förutsättningar. De barnen som inte gör sig förstådda verbalt får oftast en roll i leken som inte pratar så mycket som exempelvis hund.

‘Språkets betydelse för delaktighet’ handlar om hur barn kommunicerar på det sätt som de kan och att det verbala språket är av betydelse för deras möjligheter att bli delaktiga i lekar. Om kommunikationen fungerar uppstår det mindre konflikter och leken kan gå vidare på ett smidigare sätt. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) beskriver att språket är ett

verktyg som barnen kan använda för att tolka världen och beskriva världen.
Språket har därför betydelse för barn i deras samspel med andra.

7 DISKUSSION

Syftet med studien var att studera de sätt förskollärare/barnskötare uppfattar att det verbala språket är betydelsefullt för leken, samt hur det kan påverka barnens möjlighet att bli delaktiga i leken. Frågeställningarna som studien utgick från var; ' Vilka exempel ger förskollärare/barnskötare på att det verbala språket kan vara betydelsefullt i lärandesituationer? ' Hur beskriver förskollärare/barnskötare att barns verbala språkutveckling kan påverka barnens delaktighet i lek? '. För att besvara studiens syfte och frågeställning genomfördes enskilda intervjuer med fem pedagoger från en förskola. I följande avsnitt diskuteras resultatet av intervjuerna tillsammans med forskningsöversikten, teorin samt mina tankar, idéer och reflektioner. Därefter följer en metoddiskussion.

7.1 Resultatdiskussion

Resultatet från studie visar att det verbala språket har betydelse för barns delaktighet i lek. Det verbala språket skapar förutsättningar för samspel mellan barn vilket är av betydelse för både om och hur de blir delaktiga i leken. Det som resultatet visar är att språket gör skillnad när det gäller barns möjlighet till att bli delaktiga i leken. Det verbala språket är viktigt för att barnen ska kunna förklara och göra sig förstådda gentemot barnen och de vuxna på förskolan och runt om i sin omvärld. Ehrlin (2012) menar att det är med hjälp av språket som människan kan omfamna sin omgivning och bli en i den sociala interaktionen. Melin (2013) skriver om att delaktighet ger en gemenskaps-känsla och den känslan är viktig för individers tillvaro. Informanterna ger exempel på vilken skillnad språket kan få för barn som har ett utvecklat verbalt språk och barn som inte har det. Studiens resultat indikerar samtidigt att det verbala språket inte alltid är viktigast. För att barn ska kunna samspela med varandra är det viktigt att barnen förstår varandra, det sociala regelverket. Det betyder att barnen behöver förstå lekens innehåll och regler. Informanterna

följer idéerna i styrdokumentet och menar att det är pedagogens roll och ansvar att se till så att barnen blir delaktiga i lek och aktiviteter. Det är också pedagogens ansvar att se till att aktiviteter och lek blir till lärandetillfällen för barnen och ger barnen möjlighet för att utvecklas. Detta betyder att pedagogen måste vara delaktig i sin roll som pedagog för att upptäcka barns behov och vilka möjligheter som skapas för ett lärande. Utifrån resultatet i min studie så är det viktigt med verbala språket som kommunikationsverktyg mellan barnen för att det ska bli mindre konflikter. Det verbala språket är viktigt och det har denna studien påvisat. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) beskriver också det här med språket som ett verktyg och att barnen med hjälp av språket kan tolka sin omvärld. Det talade språket inte är det enda sätt som vi individer kommunicerar med varandra på utan vi använder oss också av kroppen. Pedagogerna liksom barnen kan exempelvis använda tecken som stöd i kommunikationen. Med andra ord så bidrar det verbala språket till mycket men det är inte det enda kommunikationsverktyget som man kan använda sig av.

Skaremyr (2014) belyser att barn iakttar varandra och att de i samspel prövar olika sätt att kommunicera med de barn som är delaktiga i leken, några kommunikativa sätt är det verbala språket och kroppsspråket, ett annat sätt som barn kommunicerar på är genom material som finns i sin omgivning. Skaremyr (2014) menar att barn följer sin omgivning lyhört och att de med hjälp av de olika kommunikationssätten tar initiativ till att samspela med varandra. Jag tänker att vi som är pedagoger i förskolan, vi ska vara en slags förebild för barnen och eftersom de tolkar sin omgivning på dessa olika sätt så gäller det att vi pedagoger är en förebild och tänker pedagogiskt. Det är viktigt att vi inte pratar över barnens huvuden och att vi tänker på vad vi pratar om runt barnen. Samtidigt som vi pedagoger ska lära barnen att använda dessa verktyg för att utvecklas. Informanterna i denna studie tryckte på att det är viktigt med närvarande pedagoger som kan vara med och styra upp lekar eller bara vara närvarande genom att bara vara en ”fluga” på väggen. Tellgren (2004) menar att det kan uppkomma missuppfattningar när barnen inte förstår

varandra. Det är där som pedagogens roll är viktigt, att pedagogerna fungera som en mellanhand. Pedagogerna hjälper barnen att samspela med andra barn genom att starta upp lekar eller styra lekar åt en annan riktigt om leken spårar ur eller genom att bara vara en tolk mellan barnen så att det sker mindre missuppfattningar. Detta är delaktiga pedagoger och det stämmer med hur Tellgren (2004) beskrivit det. Vidare beskriver Lindqvist (1995) att om barnen har närvarande pedagoger så kan barnen känna sig trygga och genom det bli mer delaktiga i lekar med andra barn. Utifrån studiens resultat tänker jag att man alltid ska vara en närvarande pedagog och vara runt barnen. Det är minst lika viktigt att vara en närvarande och delaktig pedagog som att få barnen att vara delaktiga. Nu kommer jag in på det med att vara en förebild igen men det gäller att visa barnen hur man ska göra exempelvis för att bli delaktig. Vi som pedagoger kan inte bara säga till barnen att de ska vara mer delaktiga, utan vi måste visa och förklara vad det innebär.

Närvarande pedagoger som skapar lärandetillfällen framkom under intervjuerna. Informanterna menade att det ibland kan vara bra för barnen om det är en pedagog som är med och startar upp lekar och styr leken åt ett håll som passar de barn som är med i leken. Den sociokulturella teorin handlar om lärande och utveckling tillsammans. Enligt teorin är samspelet mellan barn och pedagog viktigt och att pedagogen gör barnen språkmedvetna genom att dem ord som de kan kopplas ihop med artefakterna (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). Den sociokulturella teorin tar upp interaktionen mellan barn och vuxna och att de sociala aktiviteterna är i fokus och att det hjälper utvecklingen framåt när det sker en interaktion mellan barn och vuxna (Arnqvist, 1993). Informanterna pratade om att pedagogerna är betydelsefulla för barns språkutveckling och att det som pedagog är ditt ansvar att hjälpa barnen att utveckla sig språkligt. Pedagogen är en språklig förebild för barnen på förskolan och vi som pedagoger ska ge material till barnen för att de ska kunna utvecklas, vilket skapar förutsättningar för att barnen ska bli mer språkmedvetna. Det är ifrån detta jag tänker att man kan arbeta med språket genom att vara en språkligförebild och ge barnen material till hur de ska

utvecklas inom det verbala språket genom munmotorik och massa annat. Ehrlin (2012) skriver att lärande och undervisning inom det verbala språket handlar om att ge barnen förutsättningar för att sedan klara sig i samhället och för att barnen ska bli aktiva deltagare i den värld vi lever i. Jag tänker att det verbala språket är något som barnen kommer att dra nytta av och använda i deras liv för att exempelvis kommunicera med andra barn eller vuxna. I dagens samhälle tror jag att det är svårt att klara sig utan att ha något kommunikationsverktyg. Det behöver absolut inte bara vara det verbala språket som är viktigt. Jag tänker att bara för att man har det verbala språket behöver inte det vara en fördel om man inte kan språket som talas, det sätter också käpparna i hjulen. Informanterna menar att det är här som det verbala språket har stor betydelse. I resultatet framkommer det att barnen kan med hjälp av språket fråga om de får vara med och hur leken ska se ut och vem som ska vara vem. Språket får helt enkelt betydelse för barnets möjlighet till delaktighet. Lindqvist (1995) nämner att Vygotskij ansåg att den viktigaste källan för lärande är leken. Jag förstår det som att Lindqvist (1995) menade att om ett barn frågar en kompis om man får vara med och leka så skapas förutsättningar för det barnet att bli delaktig i leken. Lärande i leken tänker jag är viktigt, att barnen lär sig genom att leka men också att leken skapar tillfällen för lärande. Som pedagog ska vi kunna skapa spännande och intressanta lärsituationer genom just lek.

Informanterna i denna studie nämner att kommunikation med ord är viktigt för att barnen så mycket som möjligt ska kunna bli delaktiga i lek, med andra ord kunna delta genom språket för att det till exempel inte ska bli så många missförstånd. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) menar att barn med hjälp av artefakter och redskap så som språket tolkar världen för att uppnå samspel med andra. Det verbala språket betydelse för att skapa förutsättningar för att bli delaktig när det gäller en hel del situationer. Ett barn som har utvecklat ett verbalt språk men har ett annat modersmål än de andra i barngruppen och de vuxna så kan de inte föra sig verbalt. För dessa barn gäller det att kunna kommunicera med kroppen, livet är inte "en dans på rosor",

så det gäller att barnet använder samma språk som de andra barnen eller de vuxna, annars blir det ändå lika svårt att göra sig förstådd.

Svensson (2009) nämner att det är betydelsefullt för lärare att vara bekanta med kursplanen för att skapa delaktighet i lärandesituationer. I läroplanen för förskolan står det att det är förskollärares ansvar att stimulera och utmana barn i deras språk- och kommunikationsutveckling både i grupp och enskilt (Skolverket, 2016). Jag tycker utifrån mitt resultat att det är viktigt att som pedagog vara en bra förebild för barnen och att ha läroplanen för förskolan i ryggraden. Jag vill arbeta mycket med olika kommunikationsverktyg så som det verbala språket men något som ligger mig varmt om hjärtat är tecken som stöd, det kommer jag att ta med mig ut i förskolan och arbeta med. Jag tycker att språket i största allmänhet är intressant och jag tycker att det är betydelsefullt hur språk är ett så brett ämne. Att det inte bara handlar om det verbala språket utan det handlar om så mycket mer!

7.2 Metoddiskussion

Studiens syfte var att utifrån pedagogernas erfarenheter få svar på intervjufrågor som tillslut skulle ge svar på studiens syfte och frågeställningar. Från början var studien tänkt att handla om språkutvecklingens betydelse i leken, samt vilken inverkan som musik hade på det verbala språket. Efter att tidigare forskning skrevs och ju längre in i studien jag kom blev begreppet delaktighet intressant. Musiken försvann liksom på vägen och ersattes med delaktighet och samspel. Studien fick ett tydligare syfte och ett område att rikta in sig på istället för att rikta in sig på språkutvecklingens betydelse tillsammans med en ledande fråga som skulle handla om musikens betydelse.

Metodvalet som blev semistrukturerade intervjuer var en användbar metod som gav empiriskt material som i sin tur blev användbart för att fördjupa sig i

syftet för studien. Poängen med att ha semistrukturerade intervjuer var att kunna styra upp svaren så att informanterna inte började prata om annat än det som var studiens syfte. Jag ansåg att det var bra med semistrukturerade intervjuer då jag hade ett litet mål med vad jag ville få fram, men att det inte fanns rätt eller fel och att svaren skulle vara från pedagogernas erfarenhet. Då jag har arbetat med informanterna tidigare kändes intervjuerna mer som samtal än som ”förhör” och det anser jag bidrog till att intervjuerna genomfördes i ett lugnt tempo. Jag såg ingen nackdel med att jag kände pedagogerna innan, utan det drog jag till min fördel istället. Resultatet av intervjuerna kan inte betraktas som fullt trovärdiga då svaren enbart är grundade på pedagogernas erfarenhet, samt att antalet pedagoger var så få. Men att i studien var det informanternas erfarenheter som var i fokus och det var erfarenheterna som var av betydelse för att jag som forskare/studerande skulle kunna förstå förskolans verksamhet.

Det var av nytta att informanterna hade olika lång erfarenhet. Informanterna kunde prata från dem själva om hur de såg på språkets betydelse och delaktighet i lek utifrån deras erfarenheter och tankar. Det var detta som var min tanke med intervjuerna. Informanternas olika erfarenheter gav en mångfald i hur förskollärare/barnskötare funderar och har erfarenhet kring språkets betydelse för barns delaktighet i förskolan.

Såhär i efter skulle jag ha velat intervjua fler pedagoger kanske från olika förskolor för att få en bredare bild på språkutvecklingen betydelse för barns delaktighet.

7.3 Förslag på vidare forskning

Det skulle varit intressant att välja pedagoger som jobbar på en mångkulturell förskola jämför med pedagoger på en förskola som inte är speciellt

mångkulturell. Eller kanske en kommunal och icke kommunal förskola. Detta tänker jag skulle kunnat visa på hur olika eller lika man arbetar förskolor emellan. Under intervjuerna observerade jag att pedagogerna hade mycket tankar kring delaktighet och det verbala språket, det vore intressant att undersöka mer om delaktighet och det verbala språket i fler situationer än lek. Kanske genom observationer och intervjuer med både barn och vuxna, för att få både pedagogernas och barnens syn på delaktighet.

REFERENSER

- Arnqvist, A. (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev] uppl.) Malmö: Liber.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur
- Ehrlin, A. (2012). *Att lära av och med varandra: En etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråkig miljö*. (Örebro University Studies in Music Education, nr. 2012:07). Doktorsavhandling, Örebro universitet.
- Jakobsson, A. (2012). *Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling: Lärande som begreppsmässig precisering och koordinering*. Malmö: Pedagogisk forskning i Sverige.
- Lindqvist, G. (1995). *Lekens estetik: en didaktisk studie om lek och kultur i förskolan*. Karlstad: Högskolan i Karlstad.
- Melin, E. (2013). *Social delaktighet i teori och praktik: om barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2010). *Förskolan: arena för barns lärande*. Stockholm: Liber.
- Skaremyr, E. (2014). *Nyanlända barns deltagande i språkliga händelser i förskolan*. Licentiatavhandling Karlstad: Karlstads universitet.

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98* (Rev. uppl.). Stockholm: Skolverket.

Svensson, A. (2009). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening*. (2., omarb. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Tellgren, B. (2004). *Förskolan som mötesplats: barns strategier för tillträden och uteslutningar i lek och samtal*. Licentiatavhandling Örebro: Universitet.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

BILAGOR

Bilaga 1

Hej!

Kan du tänka dig att låta några av din medarbetare delta i enskilda intervju till en studie för ett examensarbete till Förskolläraryrket vid Karlstads universitet?

Genom att delta i studien får dina medarbetare möjlighet att reflektera och fundera kring vikten av det verbala språket i leken, samt hur pedagogerna arbetar med barns språkligutveckling.

Jag heter Emelie Alpmyr och jag är en förskolläraryrketstudent med intresse för hur pedagoger ser på det verbala språket och vilken betydelse den har i lek.

I studien skulle jag vilja få komma i kontakt med 4–6 pedagoger och göra enskilda intervjuer. Varje intervju beräknas att ta ca 40 minuter och jag kommer att spela in intervjuerna samt anteckna under tidens gång. All information om de som ska intervjuas kommer att behandlas konfidentiellt och förvaras säkert och inlåst för att ingen obehörig ska kunna ta del av informationen. Resultatet som kommer att redovisas kommer att ske genom att ingen individ som deltagit kommer att kunna identifieras. Resultatet kommer att presenteras i muntlig presentation vid ett seminarium/opponering med andra förskolläraryrketstudenter och till handledare samt den skriftliga formen av examensarbetet. När examensarbetet är godkänt och avslutat kommer det att läggas in i en databas vid Karlstads universitet, där kommer arbetet att vara offentligt. Vid godkänt examensarbete kommer inspelningarna och transkriberingen/texten från intervjuerna att förstöras/raderas. Det finns möjlighet att ta del av uppsatsen om intresse finns.

Om du har några funderingar så får du gärna kontakta mig:

Emelie Alpmyr

Telefon: xxx-xxxxxxx

Bilaga 2

Intervjufrågor

- Vad heter du? Hur gammal är du? Vilken titel har du? Hur länge har du jobbat i förskolan?

Jag är intresserad av att lära mer om språkutvecklingens betydelse för barns delaktighet i leken. Kan du berätta mer för mig?

- På vilket sätt kan det verbala språket skapa möjligheter för barn att bli delaktiga i leken/kamratgemenskapen?
- Vilka andra förutsättningar har barn som ännu inte utvecklat sin språkliga förmåga?
- Hur kan man integrera barn med mindre verbal språkutveckling i leken i förskolan?
- Vilka hinder kan det finnas för barn som inte använder sig av det verbala språket i leken i förskolan?
- Varför är det verbala språket en viktig faktor i leken i förskolan?
- Hur gör du för att få med barn med mindre verbalt språk eller barn som inte vågar prata i styrda aktiviteter?

Hur kan du som pedagog arbeta med barnen för att skapa förutsättningar för deras språkutveckling och delaktighet i leken?

- På vilket sätt kan du som pedagog arbeta med den verbala språkutvecklingen i barngruppen?
- Vilken roll anser du att musik/sång har för barns verbala språkutveckling? Varför?
- Hur kan du som pedagog arbeta med musik för att främja barns språkutveckling?
- Vilken roll anser du att bokläsning har för barns verbala språkutveckling? Varför?